

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

april 3 • 2024

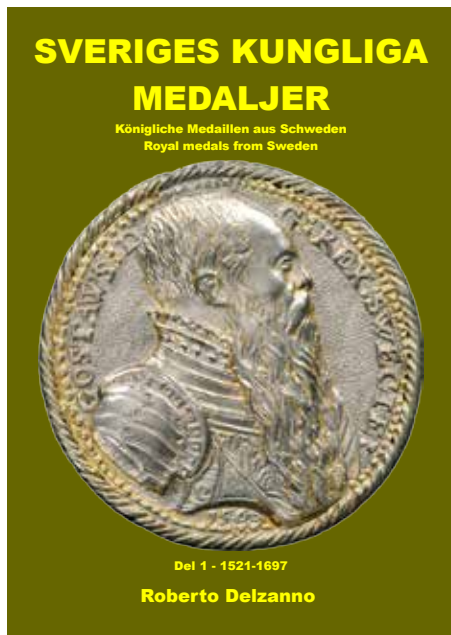

NYTT MYNT AV OLOF SKÖTKONUNGS *CRUX*-TYP
ETT FÖRSTA (?) PROVEXEMPLAR AV BRENNERS
THESAURUS NUMMORUM, 1690

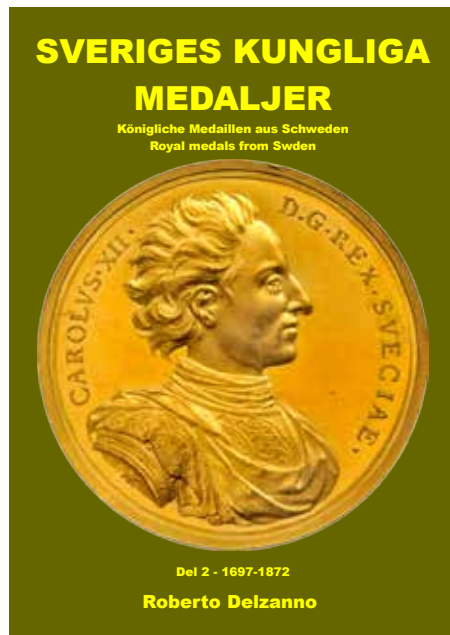
GREKISKA HJÄLTAR SOM MYNTTECKEN
MYNTVERKETS FÖRBINDELSER MED *THE MINT* I BIRMINGHAM
"BJÖRNMINT" BLIR BRUNNSLOCK I SIGTUNA

30 SEK

ÄNTLIGEN - EFTER 150-ÅRS VÄNTAN!

Det första verket över Sveriges kungliga medaljer författades av Bror Emil Hildebrand och utkom i två volymer 1874 och 1875. Nu, för första gången någonsin finns en uppföljare, uppställd efter Hildebrand, men kraftigt utvidgad med många nya tillägg. Precis som Hildebrand i två volymer (totalt ca 1600 sidor). Flera helt nya register har introducerats; register över samtliga förekommande gravörer, register över omskrifter med översättningar av latinet, register över grafiska element och ligaturer. Fullt illustrerad i färg, med många detaljförstorningar. För att belysa sällsyntheten har jag genomfört en omfattande inventering som tagit sin början i de större

samlingarnas försäljningar från andra halvan av 1800-talet, men givetvis omfattar inventeringen även de flesta moderna försäljningar fram till idag. Även här presenteras för första gången en sammanhållen beskrivning av medaljernas sällsynthet, vilket ackompanjeras av tentativa värderingspriser och raritetsbeteckningar. En egen löpnumrering har införts där givetvis konkordans till Hildebrand och andra specialverk inom medaljområdet ges.

Boken finns nu tillgänglig och kostar 995:- för båda volymerna och kan beställas direkt från mig, i mynthandeln eller via nätbokhandeln.

Roberto Delzanno Mynthandel

www.delzanno.se - roberto@delzanno.se - 0708-865008

ANA

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

SEDAN 1977

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17
11522 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10 - 12 och 13 - 16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

250 SEK / år (8 nr) från 2023
Medlemmar (medlemsavgift 200 SEK/
år) erhåller tidningen automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977 – 2023 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

VÅREN 2024

Föreningens aktiviteter

VÄLKOMNA TILL VÅRENS FÖREDRAGSKVÄLLAR HOS SNF

samt kaffe med dopp
klockan 18.00!

Onsdag 17 april

Svenska provmynt.

Jan-Olof Björk

Kommande föredrag:

Onsdag 15 maj. Myntens kemiska sammansättning.
Anders G. Nord

Bilden ovan: Léo Holmgrens studie till jubileumsfemman 1959.

FOTO: JAN-OLOF BJÖRK.

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12,
13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök.
Kansliet nås varje dag på: info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76.

Kansliet är öppet: måndagar kl. 10–12 & 13–16, om tillfälligt stängt se hemsidan.

Kansliet är stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: www.numismatik.se.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.

På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER 2024

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma förmånliga annonspriser 2024.

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsen som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 3 • 2024 – april

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Myntverkets förbindelser med <i>The Mint</i> i Birmingham	57–59
Ett första (?) provexemplar av Brenners <i>Thesaurus nummorum</i> , 1690	61
"Björnmynt" blir brunnslock i Sigtuna	62
Bogreception for storværk om vikingetidige mønter	63–65
Ett nytt mynt av Olof Skötkonungs <i>Crux</i> -typ	66–67
Präglade för Satan?	68
Gustav V:s järnmynt med ljus och mörk yta	69

FASTA RUBRIKER

MYNTTECKEN. XI. Grekiska hjältar som mynttecken	60
PERSONALIA.	65
PRESSKLIPP 1929.	70
BOKTIPS & LÄSTIPS.	70
AUKTIONER & MÄSSOR.	70
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF.	71
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	74

OMSLAG

Olof Skötkonungs penning av *Crux*-typ med en tills nyligen okänd variant av frånsidans omskrift – myntmästarens namn och myntorten: +GOWENE MOATA NA SI (Godwine Monetarius i Sigtuna) – är ett av de tidigaste som präglades i Sigtuna.
Vikt 1,90 gram, diameter 20,9 mm. Se mer i Bo Gunnarssons artikel på sidorna 66–67.

FOTO: BO GUNNARSSON.

Myntverkets förbindelser med *The Mint* i Birmingham

Av Bengt Hemmingsson

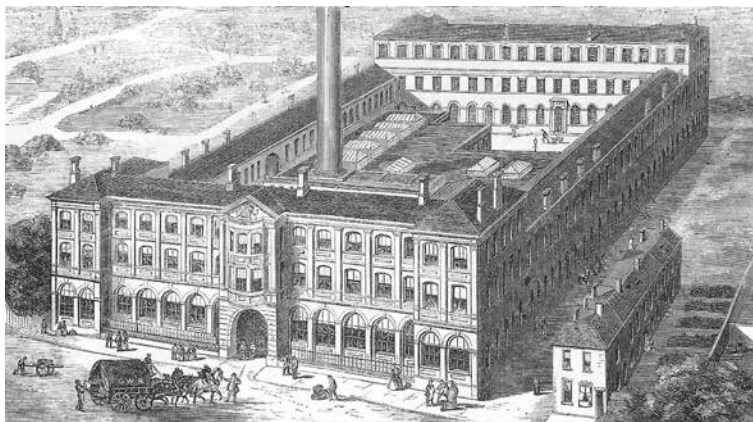
Birmingham har en lång historia som betydande industristad. Den är känd för kreativitet och innovationer; mellan åren 1760 och 1850 registrerade stadens invånare den största delen av alla brittiska patent. År 1765 öppnade Matthew Boulton *The Soho Manufactory* och 1790 ansökte han om patent för en ångdriven myntpress. *The Soho Mint* fick kontrakt med *Royal Mint* år 1797 för prägling av kopparmynt, men då hade Boulton redan haft uppdraget att prägla mynt för bland andra *East India Company*.

Boulton banade väg för en annan aktör inom myntprägling, *Heaton and Sons* i Birmingham. I april 1850 hölls nämligen en auktion på maskinerna från det nyss nedlagda *Soho Mint*, varvid Ralph Heaton den yngre (1794–1862) ropade in fyra ångdrivna skruvpressar och sex pressar för myntämnen. Heaton fick därefter tillstånd att prägla mynt för utländska beställare; bland de första var Chile som beställde ett stort antal bronsmynt i valörerna 1 och ½ centavo.

Heaton and Sons fick även flera uppdrag att inrätta och organisera myntverk utomlands. Nya typer av myntpressar utvecklades av företaget, vilka levererades till flera olika myntverk. Den största beställningen gjordes av den kinesiska regeringen för det nyinrättade myntverket i Kanton. Det öppnade 1889 och försågs med inte mindre än 90 myntpressar från Birmingham. Denna affär kom sedan att bli en viktig referens i kontakterna med det svenska Kungliga Myntet.

Emil Brusewitz' beställningar

Emil Brusewitz (1840–1908, myntmästarmärke EB) utsågs till mynt-

1. *The Mint*, Birmingham. *Illustrated Times* 10th May 1862.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS.

direktör 1876 och verkade som sådan intill sin död. Han var med andra ord högst ansvarig för den svenska myntningen under hela Oskar II:s regering, så när som på de fyra första åren.¹ Det successivt växande näringslivet ställde ökade krav på Myntets produktion vid anläggningarna på Kungsholmen i Stockholm, där de varit inrättade sedan 1850.

Den 1 oktober 1889 upprättades ett protokoll, vari Brusewitz anförde att man behövde inköpa metaller till en stor myntning i brons som skulle utföras under den kommande vintern. Den inhemska kopparen som köpts från Falu gruva resulterade i ett "alltför sprött gods" i mynten, så Brusewitz ville infordra offerter från andra leverantörer. Åtvidaberg, som tidigare lämnat fullt godtagbar koppar, skulle tillfrågas jämte firma *Heaton and Sons* i Birmingham.² Förfrågningarna resulterade i att Myntet bland annat inköpte 1000 kg bronstenar från Heaton and Sons till ett pris av 1019 kronor 80 öre.³

Följande år övergick man från tenar till att köpa in färdiga myntplattor till 5-ören från England. Drygt 2 ton sådana plattor importerades till en kostnad av 3438 kronor 91 öre. Leveranserna skedde dels under juni månad, dels under augusti 1890. Då hade Brusewitz hunnit besöka Heaton & Sons på plats i Birmingham. Han begav sig nämligen ut på en längre studieresa i maj samma år; utresan gick via Köpenhamn till Berlin och Bryssel, därifrån vidare till London och Birmingham. På återresan besökte han Paris och Hamburg.⁴

I korrespondensen med Heaton & Sons – som året innan övergått till att kalla sig *The Mint Birmingham* – hänvisas till Brusewitz' besök. Tydligt hade han förevisats de senaste myntpressarna som firman kunde leverera. Man skickade även med ett ståtligt rekommendationsbrev, utfärdat av den kinesiska legationen i London, som intygade hur nöjda man var med leveranserna av maskiner till Kanton.⁵

2. Provmynt 5 öre "1234". Ex MISAB auktion 13 nr 1601.

FOTO: MAGNUS WIJK.

I mellantiden hade dock Brusewitz klagat på att plattarna uppvisade olika färg, något som Heaton & Sons inte kunde förstå hur det kunde ha uppstått, eftersom legeringen analyserades fortlöpande: "We cannot understand the blanks being a different colour, as we are continually having the Bronze assayed".⁶ Det framgår inte av korrespondensen hur diskussionen kring plattarnas färg slutade; någon ytterligare beställning gjordes dock inte.

5 öre "1234"

Ett provmynt med ett märkligt utseende kan med stor sannolikhet sättas i samband med Brusewitz' engelska besök. Det första kända exemplaret av denna prägling publicerades i *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1944, i anledning av att Myntverket skänkt det till Kungl. Myntkabinettet.⁷ Sedan dess har ytterligare fyra exemplar tillkommit i privat ägo (Fig. 2).⁸

Präglingen i fråga är vid hastigt påseende förvillande lik en femöring från cirka 1890, men i stället för ordningssiffran "II" i åtsidans monogram återfinns vi bokstaven R och i stället för valspråket en bokstavserie i versaler från A till P. Frånsidan har siffror och bokstäver som följer: 3 / RRR / 1234, arrangerade på samma sätt som valör och årtal på den reguljära femöringen. Den måste med andra ord ha att göra med präglingstekniska frågor, inte själva designen.

Det ligger därför nära till hands att förknippa provpräglingen med Brusewitz' kontakter med Heaton and Sons och hans besök vid The Mint i Birmingham i maj 1890. Det

var ju två frågor som avhandlades vid besöket; dels inköpet av myntämnen i brons till femöringar, dels förevisades den senaste präglingmaskinen som firman ville sälja. Brusewitz ville nog se att myntämnena tålde att präglas utan att godset uppvisade någon sprödhet, som man ju haft problem med tidigare. Präglingmaskinen visades säkert i drift och man kan mycket väl ha förfärdigat stamparna till provmyntet i Birmingham speciellt för besöket. Det var ju mer neutralt att inte göra en exakt kopia av en femöring, vilket annars kunde uppfattas som ett intrång på mynträdden; på detta sätt fick man ju med alla relevanta detaljer ur präglingsteknisk synvinkel.

Redan när Kungl. Myntkabinettet fick sitt exemplar antogs att provmyntet präglats cirka 1890, dels på grund av den ljusa patineringen, dels eftersom man året innan övergått från små till större bokstavstyper i valspråket. Som vi sett ovan, så berodde nog myntens ljusare färg på att man använde en bronslegering med en annan sammansättning än tidigare.⁹

Besöket i Birmingham 1964

Det dröjde ett trekvarts sekel innan Myntverket övervägde att beställa nya präglingmaskiner igen från Birmingham. Myntdirektören hette nu Benkt Ulvfot (1923–2013, myntmästarmärke U), som hade tillträtt sin befattning år 1961. Han kom att bli den sista med denna titel som satte sitt märke på mynten; från 1986 är det i stället chefen för Riksbanken som har denna ära.

I början av 1960-talet kontaktades firman *Hordern, Mason & Edwards* av Royal Mint i London i avsikt att tillsammans med dem utveckla en ny typ av präglingmaskin inför övergången till decimalräkning, vilken skulle ställa kraftigt ökade krav på kapacitet i produktionen. Resultatet blev *Coinmaster*, en maskin som nu är inne på sin fjärde uppdaterade version och som har sålts i 250 exemplar till myntverk över hela världen.¹⁰

Den 24 januari 1964 skrev Ulvfot till Kungl. Maj:t med begäran om tillstånd att få göra en studieresa till myntverken i Hamburg, London och Utrecht – de två förstnämnda hade redan fått de första exemplaren av *Coinmaster* levererade – samt till Hordern, Mason & Edwards i Birmingham.¹¹ Förutom Ulvfot själv skulle byrådirektören Tore Almqvist medfölja på resan såsom tekniskt sakkunnig.¹²

I Myntverkets bevarade handlingar finns inte mer dokumenterat om denna resa, men år 1990 såldes två intressanta provmynt på auktion, som uppenbarligen producerats under Ulvfots och Almqvists resa. Katalogtexten lyder:

"Lot: 1 kr 1964, "Prov", 5 öre 1964, "Prov". Präglade vid myntverket i Birmingham, England vid demonstration av präglingmaskinen "excenterpress" med kapacitet för 70 mynt per minut. Myntämnena och stampar skickades från Stockholm. Reklampollett medföljer som visar präglingmaskinen. 6,93 g, 7,98 g."¹³

Tydligt hade myntämnena och stampar till såväl 1 krona som 5 öre skickats i förväg till Birmingham inför demonstrationen på plats. Stamparna försågs med texten PROV på två ställen vid frånsidans sköld på 1-kronan, medan 5-öret fick PROV punsat under valören på frånsidan. I övrigt präglades de i 40 % silver samt i brons som vanligt (Fig. 3). Intressant är kommentaren i auktionskatalogen om att de präglats "vid myntverket i Birmingham". Tydligt har man också haft en *Coinmaster* installerad på The Mint, som ju Brusewitz besökte

3. Birmingham, 1 krona och 5 öre 1964 märkta ”PROV”; SM 201, 214.
Ex MISAB auktion 6 nr 1023 och Hirsch auktion 39 nr 522.

FOTO: MAGNUS WIJK OCH HIRSCH MYNTHANDEL.

4. Frånsidesstamper till provmynten 1 krona och 5 öre 1964.
Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet.

FOTO: MAGNUS WIJK.

år 1890. Myntpräglingsen där lades inte ner förrän 2003, så även Ulvfot fick besöka dessa anrika lokaler och se vad Birminghams innovationsför-måga kunde åstadkomma.

”Birminghamkronan” från 1964 har sålts i några exemplar på såväl Ahlströms som MISAB:s auktioner sedan den första kom fram.¹⁴ 5-öret är betydligt sällsyntare; inget annat exemplar har förekommit på auktionsmarknaden sedan dess. Stamparna skickades tillbaka till Stockholm efter provmyntningen; frånsidorna till såväl 1-kronan som 5-öret finns nämligen bevarade och förvaras i dag i Kungl. Myntkabinettets samlingar (Fig. 4).

Noter

¹ K. A. Wallroth: Emil Henrik Brusewitz. *Svenskt biografiskt lexikon*, band 26, 1926 s. 554.

² Myntdirektörernas efterlämnade papper, Myntverket, Kungl vol. Ö 2:5 (Riksarkivet = RA); Till Åtvidabergs kopparverk ang. offert på 10000 kg koppar 2/10 1889, Konzept, huvudserie 1887–1890 nr 25/1889; Myntverket, Kungl vol. B 1:21 (RA).

³ Originalhuvudböcker 1889 s. 27, Myntverket, Kungl vol. G 1 B:15 (RA).

⁴ Originalhuvudböcker 1890 s. 25; för reseräkningen se verifikation 992; Myntverket, Kungl vol. G 1 B:16 (RA).

⁵ Brev 24/10 1890 från Heaton and Sons: ”Referring to your visit at our works last summer, we shall be glad to hear if you have decided to order any new Mint-Machinery for your establishment”. Övriga inkomna handlingar, Myntverket, Kungl vol. E 3:9 nr 84/1890 (RA).

⁶ Brev 26/8 1890 från Heaton and Sons. Övriga inkomna handlingar, Myntverket, Kungl vol. E 3:9 nr 53/1890 (RA).

⁷ N. L. Rasmusson: Kungl. Myntkabinettet år 1944. NNÄ 1944 s.

269f. D. Carlberg, B. Hemmingsson & M. Wijk: *Sveriges mynt 1521–2021*. Stockholm 2022, s. 377 nr 239.

⁸ Svea auktion 6, 1979 nr 311; Ahlström 64, 2001 nr 708; MISAB 13, 2015 nr 1601; Holmasto 159, 2022 nr 513.

⁹ Som alternativ föreslog Rasmusson (1944 s. 270) att provmyntet ”tillkommit under något av åren närmast före unionsupplösningen, då ävenledes en ljusare patineringsfärg brukades”; det verkar dock mindre troligt.

¹⁰ Hordern, Mason & Edwards (HME) ingår numera i Group Rhodes såsom en division under namnet HME Minting.

¹¹ Mynt- och justeringsverket, administrativa avdelningen: korrespondens, vol. E II:3, 1964 (RA).

¹² Tore Almqvist (1906–1992) har författat eller medverkat till flera artiklar om provmynt och teknikfrågor kring myntprägling i *Myntkontakt/SNT*, se 1977:9, 1978:2, 1980:7 samt 1994:8.

¹³ Hirsch Mynthandel auktion 39, 1990 nr 522. Med stor sannolikhet var det Tore Almqvist som var inlämnare.

¹⁴ Ahlström 47, 1993 nr 1031; Ahlström 51, 1995 nr 90; Ahlström 69, 2004 nr 544; MISAB 6, 2012 nr 1023.

Föreslagna men aldrig utgivna mynttecken med grekiska hjältenamn. Överst: *Alexander*, *Daedalus*, nederst: *Hercules*, *Theseus*. Ur Lindgren (1940), i sin tur hämtat från Thunius (1731) som gjort sina illustrationer efter Gustaf Rålamb's samling avbildningar. Inget av dem har som de tidigare vare sig sina namn eller något årtal.

XI. Grekiska hjältar som mynttecken

Några fler "koppargudar" efter sin brors död den 30 november ville inte drottning Ulrika Eleonora ha, trots att hon redan den 9 december 1718 anbefallt att präglingen av mynttecken skulle fortsätta.

I en skrivelse till upphandlingsdeputationen, daterad Strömstad den 4 september 1718, befallde kung Karl samt genom påbud den 8 november att snarast låta förfärdiga fyra nya mynttecken: *Alexander*, *Daedalus*, *Hercules* och *Theseus*.

Alla var grekiska hjältar. *Alexander* var redan uppvisat och godkänt när drottning Ulrika Eleonora ändrade det till förmån för *Hoppet*. De tre sistnämnda förslagen – *Daedalus*, *Hercules* och *Theseus* – drogs tillbaka, man hade ännu inte erhållit medel till den för uppdraget knutna gravören Arensburgs arvode. Dessutom arbetade man på att helt avsluta utgivningen av mynttecken och nödmyntens omprägling till skiljemynt var påbörjad.

Ett avtryck i bly av det färdiggraveerade mynttecknet *Alexander* har dock existerat, skänkt av gravören Johann Carl Hedlinger till Carl Reinhold Berch och från honom som gåva

vidare till samlaren Gustav Rålamb. I en handskreven katalog över Rålamb's samling förvarad i Kungl. Biblioteket antecknas att "tillijka medh ett aftryck i Bly 1719. wart och dhet endaste".

Greken *Alexander* den store (356–323 f.Kr.) var ansedd som en stor fältherre och erövrare (ses på grekiska mynt). Den romerske guden *Hercules* (på romerska mynt) var son till guden Jupiter (vars namn använts på ett av mynttecknen). Han utförde tolv storverk och avbildas ofta med klubba och lejonskinn. *Theseus* var en grekisk gud, hjälte och äventyrare, berömd för sina stordåd. *Daedalus*, kusin till *Theseus*, var uppfinnare och hantverkare, symbol för vishet, kunskap och makt. Han använde sig av vingar fästa vid kroppen med vax.

Ytterligare fyra namnförslag fanns redan i november 1718, nämligen de romerska fältherrarna Hannibal (247–183 f.Kr.), Scipio Africanus (286–183 f.Kr.), Pompejus (106–48 f.Kr.) samt den romerske kejsaren Titus (39–81) (på romerska mynt). Möjligen var de avsedda som tribut åt Karl XII:s armébefälhavare.

Mynttecknen var länge en visa i dubbel bemärkelse. Ännu många

år efter att de upphört gälla skrevs smädesvisor och skaldades satiriska dikter, alla anspelade på Karl XII:s nödmynt och den förda ekonomiska politiken. Människor som sparat i daler sm och blivit ruinerade kände sig givetvis lurade och kunde inte glömma.

Monica Golabiewski Lannby

Referenser

Golabiewski Lannby, M.: Mynttecknen som blev en visa. *SNT* 2015:6.

Lindgren, T.: Projekterade men aldrig utgivna svenska mynttecken. *NNÅ* 1940.

Nathorst-Böös, E.: Görtzens kokerska. Anteckningar om mynttecknens eftermäle. *NNÅ* 1956.

— Görtzens gudar glömdes icke. *NNÅ* 1957–1958.

Sandström, R.: *Romarna och deras mynt*, s. 32, 91, 252. 2013.

Thunius, E.: *Continuatio monetæ æreæ, in Svecia, rotundæ*. 1731.

Läs mer här:

SNT 2023:1 (I. Kronan), 2023:2 (II. Publica Fide), 2023:3 (III. Wett och Wapen), 2023:4 (IV. Flink och Färdig), 2023:5 (V. Jupiter), 2023:6 (VI. Saturnus), 2023:7 (VII. Phoebus), 2023:8 (VIII. Mars), 2024:1 (IX. Mercurius), 2024:2 (X. Hoppet).

Ett första (?) provexemplar av Brenners *Thesaurus nummorum*, 1690

Av Martin Ekman

Elias Brenners *Thesaurus nummorum sveo-gothicorum*, *Thet är en skatt af swenskt mynt*, tryckt i början av 1690-talet, är som bekant den tidigaste illustrerade översikten över Sveriges myntutgivning.

Av Nils Ludvig Rasmussons och Ernst Nathorst-Böös kommentarer till den facsimileupplaga av Brenners bok som utgavs 1972 framgår att boken ej var tillgänglig i handeln utan distribuerades av författaren. ”Upplagan tycks ha varit ganska liten och med tanke på den till synes oregelbundna bindningen kan man förmoda att man bundit och eventuellt framställt exemplaren allt efter det behovet yppat sig.”

Torbjörn Sundquist har i sin artikel om Brenners bok i *Samlad glädje* 2009 noterat att inga exemplar är lika: ”Alla de mer än 30 exemplar som jag gått igenom är på ett eller annat sätt varandra olika.” Innehållet i exemplaren visar att alla är utgivna från 1692 och framåt. Brenner tycks vartefter ha skickat ut boken till relevanta personer i Sverige och utlandet för att få in kompletterande upplysningar till en slutlig utgåva.

Författaren till denna artikel har dock i sin ägo ett exemplar av boken som av allt att döma är utgivet tidigare än alla andra, 1690 eller möjligen 1691. Det här tycks röra sig om ett första provexemplar, åtminstone det tidigaste bevarade exemplaret av boken. Detta förhållande framgår av vad som saknas jämfört med upplysningarna hos Sundquist:

1. Boken begränsar sig till den andra delen innehållande mynt från Gustav Vasa till Carl XI, som huvud-

sakligen trycktes först, medan den första delen innehållande medeltida mynt, som huvudsakligen trycktes därefter, saknas.

2. Inga mynt efter 1690 ingår, medan alla andra bokexemplar även innehåller några mynt från ett par senare år.

3. Alla medaljplanscher, som väsentligen framställdes efter 1690, saknas, medan alla andra bokexemplar innehåller sådana i varierande antal.

4. Huvuddelen av boken är gjord med enkelsidigt tryck, medan alla andra exemplar enligt personlig uppgift från Torbjörn Sundquist har dubbelsidigt tryck. Dessutom fattas enstaka sidor och boken är annorlunda bunden, ett enkelt pappband från före 1753 enligt en anteckning på pärmens insida.

Provexemplar

Tillsammans talar ovanstående punkter för att detta exemplar av boken kan vara ett första provexemplar, åtminstone det tidigaste exemplaret som är i behåll.

Man kan undra till vem Elias Brenner gav detta provisoriska exemplar: Han kan ha behållit det själv, han kan ha givit det till sin belästa hustru, författaren Sophia Elisabet Brenner, eller till någon annan i sin närhet. Vad vi vet är att boken sedan 1800-talet har ärvts bland släktingar till Myntverkets chef Karl August Wallroth. Boken har då först innehafts av Ernst Wallroth i Tyskland; han var informator i Stockholm i sin ungdom och var enligt anteckning i boken på Drottningholm 1876, då han torde ha förvärvat den. Boken tycks sedan via en son i Tyskland (namnstämpel i boken) ha övergått till hans släkting i Sverige, Karl August Wallroth, chef för Myntverket 1909–1927 och författare till *Sveriges mynt 1449–1917* (1918).

Från myntdirektören Wallroth har boken sedan via en kusin gått i arv till senare generationer; kusinen var farfar till artikelförfattaren.

FOTO: FÖRFATTAREN.

Referenser

Rasmusson, N.-L., & Nathorst-Böös, E. (1972): *Elias Brenner och hans Thesaurus nummorum*. Kommentarer i facsimileupplaga av Brenners tidiga bokutgåvor.

Sundquist, T. (2009): Elias Brenners tidiga utgåvor av *Thesaurus nummorum* – svärkollationerade böcker. I: *Samlad glädje, Numismatiska klubben i Uppsala 1969–2009*, s. 201–212.

"BJÖRNMYNT" BLIR BRUNNSLOCK I SIGTUNA

Annie Winblad Jakubowskis lermodell som föreställer det mystiska Björnmyntet. På datorskärmen syns ett fotografi av förlagan.

FOTO: ANNIE WINBLAD JAKUBOWSKI.

Fakta om projektet brunnslock i Sigtuna

Skulptören Annie Winblad Jakubowski har formgivit fjorton brunnslock efter tre mynt med koppling till Sigtuna. De kommer att placeras utmed Stora gatan.

Det första locket är gjort efter ett mynt som är slaget i Sigtuna för kung Olof Skötkonung. Det präglades i Sigtuna mellan år 995–1005 och är ett av Sveriges allra första egna mynt.

Det andra locket är gjort efter en av förlagorna till den tidiga svenska myntningen, präglat av myntmästare Godwine i London för kung Ethelred II mellan år 997–1003. Godwine kan även ha varit verksam här i Sigtuna eftersom han står skriven som ansvarig myntmästare på ett av kung Olof Skötkonungs mynt. Förlagan hittades i Sigtuna.

Det tredje locket är gjort efter ett mynt som kan vara en vikingatida myntförfälskning eller något slags medalj. Det är gjort av försilvrad koppar och har namnet Björn skrivet med runor. Ingen vet vem denne Björn egentligen var. Myntet hittades på Sigtuna museums egen tomt och är ett helt unikt Sigtunaföremål.

Faktatexten är hämtad här:

www.sigtuna.se/nyheter/nyheter/2024-02-09-sigtunamynt-blir-unika-brunnslock.html

Vem var Björn?

Kung Björn har under lång tid gäckat våra historiker, åtminstone sedan slutet av 1600-talet. Han ska ha varit svearnas konung när missionären Ansgar kom till Birka kring år 830. Än i dag gäckar han historikerna.

Björn på Håga, som han kallades av Olof Rudbeck i hans *Atlantica* (1677–) och som menade att Björn låg begravd i Hågahögen, "kung Björns hög", utanför Uppsala. En brakteat med ett runformat B i Elias Brenners *Thesaurus ...* (1692/93) står som slagen för "Biorno". Möjligen var Brenner inspirerad av Rudbecks slutsatser. När Hågahögen undersöktes år 1902 visade det sig att den innehöll en bronsåldersgrav och där låg således inte denne kung Björn.

Carl Reinhold Berch initierade år 1728 en *Historia Metallica* för Sveriges regenter. Den skulle på medaljer visa Sveriges regenter genom tiderna, från kung Björn (på Håga) till dåvarande dags dato, och benämns "Hedlingers regentlängd" efter gravören. *Bild 2*.

Carl Gustaf Tessin var övertygad om att ett föremål som hittades i Säby, Aspö socken i Södermanland, var ett mynt från kung Björns tid. På det läste han runskriften BIORN : KONKR. I. BJORKE, vilket översatt till nusvenska betyder "Björn, konung i Björkö". Publicerat av Ewald Ziervogel 1745.

År 1995 påträffades det svårtolkade "björnmyntet" med inskriften BURN i runor vid arkeologiska undersökningar inom kvarteret S:ta Gertrud 3 i Sigtuna. *Bild 1*.

MGL

1. "Björnmyntet". Koppar med försilvrad framsida. Bredd: 22 mm, höjd: 23 mm. Tjocklek: 1mm. Med runskrift: BURN.

FOTO: SIGTUNA MUSEUM.

2. Medalj nr 1 i "Hedlingers regentlängd" med kung Björn på åtsidan. Gravör: Johann Carl Hedlinger. Brons. Diameter 32 mm. (*Hd II 548:1*)

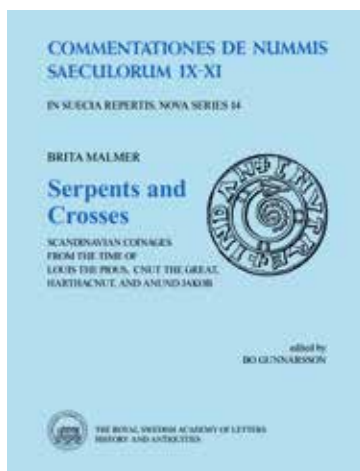
FOTO: ULRIKA BORNSTAF/KMK.

Bogreception for storværk om vikingetidige mønter

Af Jens Christian Moesgaard

Lørdag 14. oktober inviterede Svenska Numismatiska Föreningen i samarbejde med Ekonomiska Museet – Kungliga Myntkabinettet og Numismatiska Forskningsgruppen, Stockholms Universitet, til et eftermiddagsarrangement, der skulle markere udgivelsen af Brita Malmers bog *Serpents and Crosses – Scandinavian Coinages from the Time of Louis the Pious, Cnut the Great, Harthacnut, and Anund Jakob*. Værket var ikke færdigt ved Malmers død i 2013, men Bo Gunnarsson påtog sig uegennyttigt at færdigredigere Malmers efterladte manus (se *SNT* 2023:1, s. 17–19). Dette tidskrævende arbejde er nu afsluttet, og bogen foreligger endeligt.

Serpents and Crosses er det fjerde værk i Malmers serie om de tidligste nordiske mønter. Første bind var hendes disputats *Nordiska Mynt före år 1000* fra 1966. *The Sigtuna Coinage 995–1005* kom i 1989 og *The Anglo-Scandinavian Coinage 995–1020* i 1997. *Serpents and Crosses* består af tre dele: (1) en opdatering af disputatsens katalog over 800-tals mønterne, (2) skandinaviske efterligninger af engelske mønter ca. 1020–1035 og (3) orm-typen, præget i Lund i 1020'erne. Hermed har Malmer dækket stort set alle skandinaviske udmøntninger op til cirka 1030/1035 med karolingiske, engelske og byzantinske forbilleder. Hun har givet os en velkommen afløser til dele af Peter Haubergs *Myntforhold og Udmøntninger i Danmark indtil 1146*, udgivet i år 1900, der var et pionerarbejde for sin tid, men som i dag naturligvis er forældet.

Bogreceptionen fandt sted i hør-salen på Statens Historiska Museer på Narvavägen i Stockholm. Svenska Numismatiska Föreningens formand Curt Ekström bød velkommen og gav derefter ordet til Brita Malmers datter, Elin, der fortalte om sin mors store arbejdsmoral og pligtfølelse overfor opgaven. Vi hørte også, at Brita ikke brød sig om, når en møntskat blev præsenteret i en bunke i museernes udstillinger – de enkelte mønter fortjente bedre! Elin sluttede af med at takke alle involverede, og især Bo Gunnarsson. Brita var som bekendt ikke møntsamlere, men hun ejede faktisk én Hedeby-mønt fra 900-tallet (*Nordiska Mynt före år 1000*, s. 303) – og den forærede Elin nu til Bo som tak for den store indsats med værket.

Herefter var der mingel med vin og pindemadder. Således forfrisket var publikummet klar til resten af eftermiddagens program. Kenneth

Jonsson indledte med en gennemgang af Britas alsidige virke fra studieårene i Lund over arbejdet på Kungliga Myntkabinettet i Stockholm, hvor hun endte som chef, til hun blev den første professor i numismatik i Norden på den nyoprettede Numismatiska Forskningsgruppen, der var fuldt finansieret af Gunnar Ekströms stiftelse for numismatisk forskning. Det er karakteristisk for Brita, at hun formåede at skabe og videreudvikle rammerne for de forskellige institutioners virksomhed samtidigt med, at hun koordinerede forskningsprojekter som f.eks. udgivelsen af de rige svenske møntfund fra vikingetiden, hvilket skete i samarbejde med tyske og engelske kolleger, samt publiceringen af fund af byzantinske mønter i Sverige. Hun fandt også tid til at drive sin egen forskning, som dækkede både vikingetid og middelalder i Sverige og hele Norden, oven i købet med en nyskabende metodeudvikling.

Bo Gunnarsson var næste taler. Han fortalte om, hvorledes stempelstudier helt havde revolutioneret forskningen i vikingetidens mønter. Ved hjælp af stempelkoblinger kunne Brita pludselig knytte mængder af anonyme og svært daterbare efterligninger af engelske mønter fra årtierne omkring år 1000 sammen til geografiske og kronologiske grupper. Man skal dog være opmærksom på, at et møntstempel kan flyttes fra et møntsted til et andet, så det er ikke altid sikkert, at stempelkoblede mønter er præget samme sted. Men transport af stempler giver på den anden side

Elin Malmer forærer Bo Gunnarsson Britas mønt.

FOTO: INGEMAR SVENSON.

Kenneth Jonsson fortæller om Brita Malmers virke.

FOTO: LENNART STRÖM.

interessante oplysninger om kontakt mellem møntstederne, f.eks. mellem York og Lund. Stempelstudier er heller aldrig slut – et nyt fund kan give nye stempelkoblinger, som tvinger til at revidere det billede, vi havde af udmøntningen.

Efter en pause med kaffe og blødt brød præsenterede Claus Feveile, Sydvestjyske Museer, Damhus-skatten. Den blev fundet et par km fra Ribe med metal-detektor i 2018, og man kan kun beklage, at Brita ikke nåede at opleve det. Den indeholdt nemlig 262 penninge fra 800-tallet af typen Ansigt/Fremadskuende Hjort. Da Brita skrev sin disputats kendtes der kun ét eksemplar. I 1999 dukkede endnu et op i Uppåkra i Skåne, men siden tog det fart, og der var kommet en snes stykker som metal-detektorfund i Danmark og Norge. Med Damhus-skatten var det endeligt fastslået, at det var en betydelig og velorganiseret udmøntning, der tydeligvis var blevet anvendt i en egentlig møntøkonomi i Ribe og opland allerede på dette tidlige tidspunkt. Skatten indeholdt ligeledes fire eksemplarer med Skib/Hjort, som Claus overbevisende tolkede som halvpenninge.

Endeligt talte Jens Christian Moesgaard om det helt nye billede af de tidligste udmøntninger i Lund,

som vi nu har takket være Britas forskning. Det holder ikke længere, at Knud den Store (1018–1035) startede udmøntningerne med eksperthjælp fra England, hvor han også var konge. Det er nu tydeligt, at der var en betydelig udmøntning allerede fra 995. Ved første blik ser udmøntningen temmeligt uorganiseret ud – forvirrede omskrifter, varierede vægt, efterligninger af forskellige især engelske mønttyper. Men Britas stempelstudier viser, at der i lange perioder faktisk var orden i typevalget. Samtidigt kan man se, at møntprægerne må have arbejdet sammen på ét sted, idet mange stempler er knyttet sammen i store koblingsnet. Det kunne tyde på, at udmøntningen var velkontrolleret og -organiseret.

Efter denne række foredrag kaldte Curt Ekström frem Bo Gunnarsson på podiet og tildelte ham Svenska Numismatiska Föreningens fornemme Brennermedalje, der gives for ”att på ett föredömligt sätt främja numismatikens intressen i Sverige och kunskaperna i detta ämne”. Curt fremhævede Bos store arbejde med at færdigredigere Britas efterladte manuskript – et arbejde, som er mere tidskrævende end man umiddelbart forestiller sig. Også Bos eget aktive numismatiske forskningsarbejde med bl.a. adskillige artikler i *Svensk*

Claus Feveile præsenterer Damhus-skatten fra 800-tallet.

FOTOGRAF: LENNART STRÖM.

Serpents and Crosses er udgivet af Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien i samarbejde med Numismatiska Forskningsgruppen.

Den kan bestilles på eddy.se.

Curt Ekström tilldelar Bo Gunnarsson Brenner-medaljen.

FOTO: INGEMAR SVENSON.

Numismatisk Tidskrift og *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* blev nævnt. Forsamlingen klappede af den velfortjente hædersbevisning.

Om aftenen havde Svenska Numismatiska Föreningen inviteret en række personer, der på den ene eller anden måde havde været involveret i færdiggørelsen af *Serpents and Crosses*, til middag på Ulla Winbladh på Djurgården. Her fortsatte de numismatiske diskussioner et par timer under hyggelige og afslappede former.

Jens Christian Moesgaard fremhæver, hvorledes Brita Malmers forskning har øget vor viden om Lunds udmøntning.

FOTO: LENNART STRÖM.

FÖREDRAG

SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar!

Om en till SNF ansluten förening vill arrangera ett föredrag på ett medlemmöte och få bidrag från SNF skall föreningen i god tid kontakta SNF:s kansli – info@numismatik.se – med en förfrågan. Efter arrangementet skall kvitton på kostnaderna skickas till Svenska Numismatiska Föreningen, Banérgatan 17, 11522 Stockholm, som ombesörjer ersättningen.

SNT-register & pdf

Sedan 1990 har register över föregående års artiklar och notiser i SNT presenterats i februari-numret.

På SNF:s hemsida – www.numismatik.se – finns titel- och författarregister i sökbart pdf-format ända från 1977 till och med 2023.

PERSONALIA

FOTO: PRIVAT.

Konstakademiens pris 2024 till Lena Lervik

KONSTAKADEMIENS PRISNÄMND har beslutat att ge pris ur Erik Lindbergs fond för främjande av svensk medaljkonst till skulptören Lena Lervik.

Priset delades ut vid Konstakademiens Högtidssammanträde som i år ägde rum den 16 februari i Kulturhusets hörsal i Stockholm.

SNT och läsekreten gratulerar!

UN

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Vi kommer att stänga butiken på Hantverkargatan 36, Stockholm
info@aktiesamlaren.se

08-6110110

Säljer ut mynt, medaljer, ordnar m.m. Reducerat pris.

Passa på att besöka oss innan vi stänger.

Framöver kommer vi att sälja aktiebrev och äldre handlingar på vår webbshop.

www.strandbergsmynt.se

Ett nytt mynt av Olof Skötkonungs *Crux*-typ¹

Av Bo Gunnarsson

Den gängse uppfattningen är att det var en engelsk myntmästare vid namn Godwine som kom till Skandinavien och startade upp myntprägling med den engelske kung Æthelred II:s mynt som förebild. Detta skedde ungefär samtidigt i Sverige, Danmark och Norge. I Danmark hade man dock låtit präglat mynt med bildmotiv i Hedeby och Ribe med start redan på 800-talet.

Men nu var det de engelska motiven som gällde, kungens bild, namn och titel på åtsidan och på frånsidan ett dubbellinjigt kors med bokstäverna *CRUX* i korsvinklarna och runt detta myntmästarens namn och platsen där myntet var tillverkat. I England tillverkades mynttypen, som benämns *Crux*, under en sexårsperiod mellan åren cirka 991–997.

När kung Olof kom till tronen omkring 995 lät han uppföra svearikets första myntverk i Sigtuna. De tidigaste sigtunamynten är i huvudsak läsbara med Olofs namn och titel om än med varierande stavning. Myntstamparna som användes var tillverkade av ”stampskärare” som graverade in porträtt och symboler och runt dessa punsade de bokstäver som gav inskrifterna. Att stamparnas texter och motiv dessutom skulle vara spegelvända ställde ibland till en del bekymmer. Ofta saknas bokstäver eller har man tillfört någon extra och inte sällan har man vridit en och annan bokstav fel. En stamp blev aldrig den andra lik.

Olof titulerade sig varierande som kung av Svearna och som kung av Sigtuna. Medan de första läsbara

Det nya Olof-myntet med den tidigare okända frånsidan –
+GOWENE MOATANA SI.

Vikt 1,90 g, diameter 20,9 mm.

FOTO: FÖRFATTAREN. SKALA 2:1.

Crux-präglingarna är extremt sällsynta i Danmark och Norge med endast några få bevarade exemplar, så är Olof Skötkonungs betydligt vanligare. Flera olika åt- och frånsidesstamper har varit i bruk. Förutom Godwine finns även mynt slagna med myntmästarnamnerna Leofman, Referen, Snelling och Ulfcetel. För Long Cross, den mynttyp som efterträder *Crux* någon gång strax efter år 997, finns även myntmästaren Threger. Ytterligare en myntmästare, Dunstan, förekommer på en Long Cross-stamp kopplad till Sigtuna. Den läsbara frånsidesstampen är kombinerad med inte mindre än åtta olika åtsidor, samtliga oläsliga och mycket slarvigt utförda. Även om Long Cross förblir en populär mynttyp under många år så är det med förvirrade och oläsbara åtsides- och frånsidesinskrifter.

Olofs *Crux*-mynt finns med såväl vänster- som högervänd bröstbild. Trots att den vänstervända bilden motsvarar den engelska förebilden, är

den betydligt ovanligare på sigtunamynten än den högervända.

Mynten hammarpräglades, understampen med kungens stiliserade bild var försedd med en tånge som var neddriven i en kraftig ekstock och överstampen, med myntmästarens namn, hölls för hand eller möjligtvis med något verktyg.² Påfrestningarna på överstampen var hård från de kraftfulla slagen med släggan och den slets därmed snabbare ut än understampen. Man bytte endast ut den stamp som var förbrukad. Resultatet blev att av de mynt som finns bevarade går det att se hur olika åt- och frånsidesstamper har kombinerats.

Nytt mynt i Godwines namn

Sveriges första mynt, präglade i Olof Skötkonungs namn, har givetvis rönt stort historiskt intresse. I och med detta är de också mycket väldokumenterade. *Den svenska mynthistorien. Vikingatiden ca 995–1030* tillsammans med *Sveriges Myntbok*,

del 1, ger en förträfflig överblick över kung Olofs mynt för samlaren. Ur ett forskningsperspektiv är dock Brita Malmers *The Sigtuna Coinage c. 995–1005* det gällande referensverket. Malmer dokumenterade samtliga då kända myntstampar och kända exemplar av Olof Skötkonungs mynt. Gruppen med de läsbara mynten fick benämningen ”*The Classic Series*”. Sedan boken gavs ut har ett mynt präglat med en ny kombination av två tidigare kända stampar dykt upp på marknaden, men utöver det endast exemplar med redan kända och registrerade stampkombinationer.

ONLAF RX SITUEN GOWENE MOATANA SI

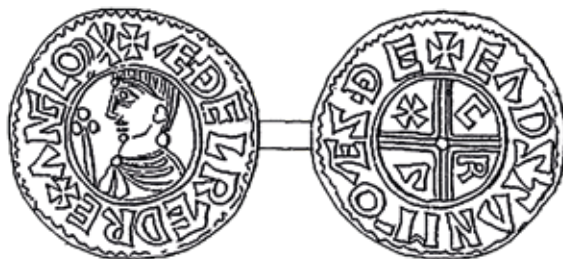
Det är därför extra intressant att kunna dokumentera en helt ny, tidigare oregistrerad fränsida till ett av de klassiska Olof-mynten! Myntet har en åtsida som tidigare varit känd i kombination med tre olika fränsidor. Ett mynt som såldes på en internationell auktion i december 2021,³ har präglats med en fjärde, hittills okänd fränsidesstamp.

Den sedan tidigare kända åtsidan är av den ovanligare typen med vänstervänd bild. Den har en inskrift där Olof bär titeln som kung av Sigtuna. Med dagens bokstäver lyder den:

+ ONLAF RX SITUEN

På samtliga fyra fränsidor, men framställt på litet olika sätt, kan man läsa Godwines namn, titulerad som *Monetarius i Sigtuna*. Bokstaven ”P” som den är framställd på mynten har sitt ursprung från de engelska, där den står för bokstaven ”W” som i sin tur härstammar från w-runan. På inskrifterna som följer är den transkriberad till ”W”.

De av Malmer registrerade mynten med den gemensamma åtsidan och de tre varierande fränsidorna har inskrifterna:⁴

Den engelska Crux-typen,
förebilden till de första mynten i Sigtuna.
BILDEN REPRODUCERAD FRÅN HILDEBRAND (1881).

- +ONLAF RX SITUEN /
- +GOWINE MOATA-NA SIT (Comm NS 4.2.57, SMH 2, SMB 2)
- +GOWINE MOATA-NA (Comm NS 4.2.58, SMH 3, SMB 3)
- +GOWNE MOATA-AM (Comm NS 4.2.61, SMH 4, SMB 4)

Det nyttillkomna myntets fränsidestext lyder:

+GOWENE MOATANA SI

Det är råder knappast någon tvekan om att samma person ligger bakom utförandet av alla fyra fränsidesstamparna.

Det finns ytterligare några fränsidor i Godwines namn men stampkoppade till andra åtsidor. På den mest korrekt stavade, kopplad till en åtsida med högvärd bild och Olof titulerad som kung av Svearna, och kan man läsa:

+GODWINE MO SIHT (Comm NS 4.11.55, SMH 18, SMB 15)

Brita Malmer bedömde att mynten med vänstervänd bild och med titeln ”*rex Sigtuna*” tillhör de tidigaste.⁵ Det nya myntet som presenteras här faller då inom kategorin att tillhöra de allra första som myntades i Sigtuna.

Noter

- ¹ Baserad på en artikel som publicerats i Sigtuna Myntklubbs jubileumsbok *Sigtuna Myntklubb 1971–2021*. 2024.
- ² Det finns exempel, dock ovanliga, där två åt- eller två fränsidor kombinerats till ett mynt.
- ³ *Aurea Numismatika*, auktion 102.
- ⁴ I Sigtuna Myntklubbs jubileumsbok har det tyvärr skett en förväxling av fränsidesinskrifterna, vilket är korrigerat här.
- ⁵ Bedömningen är gjord utifrån en viktanalys och jämförelse med de engelska föbilderna, Malmer 1989, s. 31. Det finns dock forskare som anser att en djupare analys måste genomföras för att fastställa vilka av Olofs mynt som är de tidigaste.

Förkortningar och litteratur i urval

- Comm NS = Malmer 1989
SMB = Delzanno 2020
SMH = Malmer 2010
- Delzanno, R., 2020. *Sveriges Myntbok 1*.
Hildebrand, B. E., 1881. *Anglosachsiska mynt i Svenska Kongliga Myntkabinettet funna i Sveriges jord*. Stockholm.
Lagerqvist, L. O., 1970. *Svenska mynt under vikingatid och medeltid*. Stockholm.
Malmer, B., 1965. *Olof Skötkonungs mynt och andra Ethelred-imitationer*. Lund.
— 1989. *The Sigtuna Coinage c. 995–1005*. Stockholm. *Comm. NS 4*.
— 2010. *Den Svenska Mynthistorien. Vikingatiden ca 995–1030*. Stockholm.
Malmer, B., Ros, J. & Tesch, S., 1991. *Kung Olofs Myntus i kvarteret Urmakaren, Sigtuna*. Stockholm.
Svensson, S., 1923. Olof Skötkonungs mynt. *Numismatiska Meddelanden XXIII*, s. 60–78.

Präglade för Satan?

Mynt kan användas till mycket mer än som betalningsmedel eller för in-tresserade att samla på. Själva metallen, myntens värde och bekväma storlek är nog orsakerna till att de offerats i förebyggande syfte till såväl goda gudar och helgon som till onda andar. Det gällde att hålla sig väl med både de överjordiska och de underjordiska i en sådan föreställningsvärld.

Att ge välgång åt fartyg och hopp om att slippa olyckor genom att lägga ett mynt under stormasten är en gammal tradition. Likaså att lägga ett mynt i husets fyra hörn vid nybyggen för att bringa lycka till nygifta par eller andra nyinflyttade är ett annat exempel. Eller för all del, att slänga mynt i gamla offerkällor och moderna brunnar och samtidigt önska sig något gott är än i dag vanligt förekommande. Förr gällde ritualen desperata försök att bli frisk från allvarliga sjukdomar.

I **DETTA FALL** handlar det dock om något helt annat men i en myntliknande form. Nämligen *Djävulsjetonger*.

År 1980 hittades ett par sådana jetonger i Vadstena klosterkyrka i Östergötland, den ena i altarskåpet den andra vid en skrotad predikstol.

Från 1997 nämns ett annat fynd: En av Marinmuseums i Karlskrona, Blekinge, samling av galjonsfigurer som tillhört linjeskeppet "Stockholm", byggt 1856, föreställer den kristna tidigmedeltida kungen Erik den helige. I en spricka i träet hade ett sådant märkligt föremål inkilats. Exemplet är dokumenterat under rubriken "minnespenning" med bild i Digitalt museum (se fotot ovan):

På jetongens ena sida ses en byst av vad som ska föreställa satan i profil. Han har ett långt horn i pannan och är klädd i en dräkt med krage. Bakom denne syns en delfinformad figur med en treudd. Längs kanten texten: 13. MAJ 1973 ANHOLT LUCIFERS Ø HIMMEL OG HELVEDE.

På dess andra sida ses en kvinnofigur i lång klädnad och med huvud-

bonad, hon rider grense på en stegrande get. Längs kanten ses texten: ALICE MANDRAGORA BUDBRINGEREN MELLEM GUD OG DJÆVELEN 1973.

Varför låta präglade satansbild och sedan gömma den i en skulptur föreställande en helig man, kan man fråga sig? I Digitalt museum står om dess användning att: "Djävulsmynt används för att försöka neutralisera den kristna ritualen. Placerats i kyrkor." Bruket att gömma ett mynt inne i en skulptur som föreställer en helig person är känt i vårt land sedan medeltiden och det ses som ett offer till respektive helgon och en vädjan om stöd av detsamma.

Men hur kommer det sig att den danska ön Anholt är nämnd i omskriften? Djävulsjetonger med varierande utseende har ett ursprung på ön 1973, för nu drygt femtio år sedan. År 2013 gjordes en dokumentärfilm om Satanskulten på ön Anholt. I introduktionen till filmen läses följande:

"Siden 1973 har en mystisk satanisk kult spredt skræk og rædsel over hele Danmark. De kalder sig 'Satankulten på Anholt' og har efterladt adskillige trusselsbreve, sataniske mønter og offerpladser på Anholt og i kirker og museer landet over. Mysteriet er aldrig blevet opklaret."

Sommaren 2023 framkom vid renoivering ytterligare en djävulsjetong i Dalby kyrka utanför Lund i Skåne. I artikeln angående händelsen (SVT Nyheter 7 juli 2023) skrivs att "myntet är av allt att döma ett skämt från

"Minnespenning Djävulsmynt" är föremålets benämning i Marinmuseum och beskrivet i Digitalt museum.

Silver eller försilvrad. Diameter 35 mm. Ingen vikt är angiven.

FOTO: ID 011024816414, CC BY: MM 20532.

en man som ville ge sken av att det fanns en dansk satanistkult" och att det är en enda person som låg bakom "skämtet" på 1970-talet. Där står också att en liknande jetong hittats i Lunds domkyrka.

Omkring fyrahundra anholtiska djävulsjetonger ska ha påträffats i Danmark. Från Sverige har vi ännu ingen uppgift om antal.

MGL

Litteratur

Golabiewski Lannby, M.: *Ödetofta offerkällor. Barnabrunnarna och deras gåvor*. 1990.

— Sten Sture vid Katarinas fot och Merkurius i pyramid. *SNT* 2001:4 s. 89.

Hallands Nyheter den 11 maj 2013.

Larsson, A.: Kopparslantens i Broddetorp: Ett västgötskt djävulskontrakt år 1830? *SNT* 2021:3 s. 64–65.

Wiséhn, I.: En djävulsjetong. *SNT* 1983:9–10 s. 256.

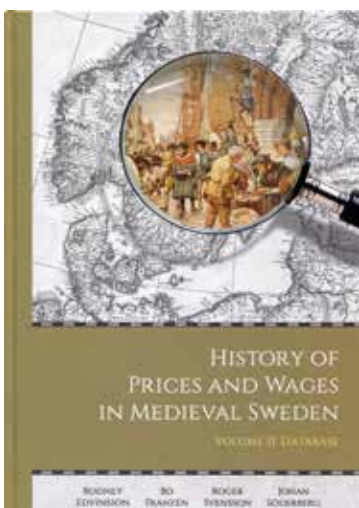
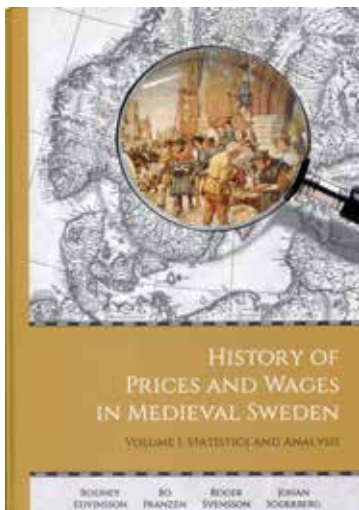
Internet

digitaltmuseum.se/011024816414/minnespenning

www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/mynt-med-djavulen-hittat-i-dalby-kyrka-kopplas-till-pastadd-satanistkult

www.dfi.dk/viden-om-film/filmdatabasen/film/satankulten-pa-anholt

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson, Johan Söderberg: *History of Prices and Wages in Medieval Sweden.*

I. *Statistics and Analysis.* 213 sidor. ISBN 978-91-519-6080-7.

II. *Database.* 317 sidor. ISBN 978-91-519-6081-4. Illustrerade. 2023.

Pris för medlemmar i SNF 250 SEK. Båda volymerna vid samtidig beställning: 400 SEK. Pris för icke medlemmar 350 SEK. Båda volymerna vid samtidig beställning: 600 SEK. + ev. porto. info@numismatik.se

1.

2.

Gustav V:s järnmynt med ljus och mörk yta

I SAMBAND MED bristen på värdefull metall under första världskriget lät man tillverka järnmynt i valörerna 1-2-5 öre åren 1917 till 1919. Detta hade föregåtts av en liten serie provmynt med årtalet 1916 i järn.

Mynten har i regel en ljus lyster, även om det kan finnas undantag som denna 2 öre 1917 i mörkt järn vilket omnämns i Hirsch lagerlista nr 64/1970. I detta fall kan det röra sig om ett tidigt experiment med mörkpatinering. Bild 1. Prägling av mynt i järn återupptogs åren 1942 till 1950 av samma valörer som under tidigare period. 1942 års mynt är oftast präglade i ljus metall och åren därefter har mörk ton. Skälet var troligen att de ljusa järnmynten kunde förväxlas med silvermynt, särskilt de med låg valör. Möjligheten att motverka rost var också större efter att myntämnena hade behandlats för att få sin mörka färg. Se bild 2 på 2-öresmyntämnena i mörk respektive ljus metall!

Mörka järnmynt i hög kvalitet har ofta en särskild charm. De kan ha en blåtonad patina som ger ett vackert skimmer. Det finns även här sällsynta undantag såsom femöringar från slutet av 1940-talet vilka har en gråaktig ljus yta i stället för mörk. Dessa femören omnämns av Erik G. Berggren och Håkan Kinnmark i boken *Gustav V:s mynt med speciell hänsyn till dess varianter*. Här visas ett sådant femöre från 1949. Bild 3.

Min erfarenhet av de ljusa järnmynten är att de är ovanliga i hög kvalitet, med undantag för 1 och 2 öre från 1942. Många av de ljusa mynten har rostangrepp. Sällsyntheten blir

3.

särskilt märkbar om man jämför dem med silvermynt från Gustav V:s tid i hög kvalitet. Få "perfekta" exemplar bjuds ut till försäljning. Det kan nämnas en fem öre i ljus järn från 1942 i perfekt "proof" kvalitet såldes på MISAB auktion nr 34 för hela 4000 kronor!

Ett annat mynt som varit föremål för stort intresse är 1-öringen 1942 i mörkt järn. Denna är mycket sällsynt, men man bör vara försiktig vid inköp eftersom förfalskningar förekommer. Det är därför vanskligt att värdera myntet i fråga.

Martin Wettmark

FOTO: FÖRFATTAREN.

Tom C. Bergroth: *The Art of Wearing Orders and Decorations*. 2023. 66 sidor, illustrerad. ISBN 978-9916-9909-3-3.

Årets bok om svensk historia

Boken *Vikingatider. När världen öppnades* av Anna Lihammer och Ted Hesselbom har röstats fram som Årets bok om svensk historia 2023 av Nättidningen Svensk Historias läsare.

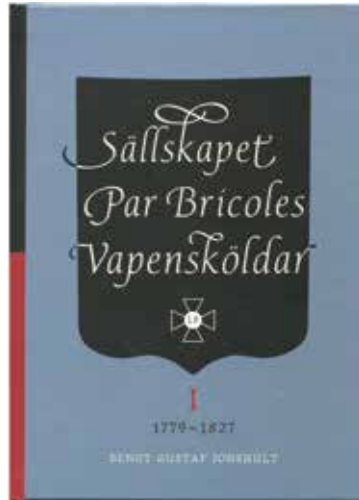
Boken bygger på den senaste forskningen och målar upp en större och bredare bild av perioden. Författarna tar avstamp i de ofantliga fyndmängderna för att berätta om den fascinerande vikingatiden. Anna Lihammer är doktor i historisk arkeologi och författare. Hennes *Vikingatidens härs-kare* utsågs till Årets bok om svensk historia 2012. Ted Hesselbom är chef för Sigtuna museum.

NYTT PÅ HEMSIDAN

Lennart Castenhag: *Karl den store, mynt och fältslag*. Samt: *Fyra generationer Henrik som furstar i Tyskland under vikingatiden*. Se här:

<https://numismatik.se/2artiklar/Karl-store/KS.php>
samt:

<https://numismatik.se/2artiklar/4-gen-Henrik/Henrik.php>

Bengt Gustaf Jonshult: *Sällskapet Par Bricoles Vapensköldar. I. 1779-1827*. 2023. 242 sidor, illustrerad. ISBN 978-91-527-1669-4.

Sigtuna Myntklubb 1971-2021. 2024. 267 sidor, illustrerad. ISBN 978-91-527-9226-1.

PRESSKLIPP 1929

Amerikansk bank förvärvar känd myntsamling

En av de mest kända myntsamlingarna i världen, som täcker en period av 5,000 år och består av 40,000 mynt, har nyligen inköpts av Chase National Bank av mr Farran Zerbe, som använt 40 år för att hopbrunga samlingen. Denna ofantliga myntsamling skall nu hållas öppen för allmänheten i bankens huvudkontor i Newyork. Bland samlingens största rariteter framhålles särskilt en växel från Babylon, skriven på lera, för 5,000 år sedan, och de första kända mynten från omkring 700 år f.Kr. Ett av världens största mynt skule vara ett 15 kg:s kopparmynt från Sverige och det minsta myntet ett guldorn från Indien.

Notis i Nya Dagligt Allehanda den 28 maj 1929

AUKTIONER & MÄSSOR

Våren 2024

- 13/4 FriMynt 2024, myntmässa, Helsingborg
- 27/4 MISAB, kvalitetsauktion 44, Stockholm
- 11/5 Myntkompaniet, myntauktion 28, Stockholm
- 29/6 Sävsjö Myntklubb, myntmässa, Sävsjö

Hösten 2024

- 7/9 Norrköpings Myntklubb, myntmässa

Se mer här:
ingemars.se/agenda

BETRAKTELSESRING NUMISMATIK

1700-talets Stockholm & Bellman

Av Monica Golabiewski Lannby

Carl Michael Bellmans skrifter vittnar om hans vänner och bekanta bland konstnärer, samlare, forskare och författare – många av dem var 1700-talets kunniga numismatiker. Här presenteras de liksom Stockholms krogar och kaffehus de besökte, musik och mode, handel och ekonomi.

Bellman förmedlar benämningar på den tidens betalningsmedel (särskilt hans egen ständiga avsaknad av sådana) i sina livfulla poetiska skildringar av livet som han såg det – ”Skalderna ha aldrig råd”, ”När min taskbok jäspar döden” ... Här förklaras de.

392 sidor. ISSN 978-91-639-9784-6.

Pris för medlemmar 250 SEK

Ordinarie pris 350 SEK + ev. porto

info@numismatik.se

LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR OCH MYNTKLUBBAR I SNF

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se
fb.myntklubb@gmail.com

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gnfinfo.se
gnf@comhem.se

Halmstads Myntklubb

Facebook, sök på Halmstads Myntklubb

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se
info@kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb

www.kfvmynt.se
info@knattebocatering.com

Myntklubben Skilling Banco

urban.enell@gmail.com

Nola Myntklubb, Örnsköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb
nolamyntklubb@live.se

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm

www.myntforeningen.se
numis.hlm@gmail.com

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu
info@nku.nu

Nässjö myntklubb

n.mynt.se
blarblar408@gmail.com

Samlarklubben Numis

www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se
pgc21@hotmail.com

Stockholms Myntklubb

www.stockholmsmyntklubb.se
pgc21@hotmail.com

Strängnäs Myntklubb

<http://strangnasmyntklubb.webber.se/>
strangnasmyntklubb@hotmail.com

Svenska Pollettöreningen

www.pollett.se
info@pollett.se

Sävsjö Myntklubb

Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb

medlem.spray.se/sdmyntklubb

Villstadortens Myntklubb

Paradisgatan 19 D
332 32 Gislaved

Westerbergslagens Myntklubb

Köpmangatan 1 G
777 30 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Vill även er lokala myntklubb vara medlem? Endast 200 kr i årsavgift.

MYNTMÄSSA I NORRKÖPING

LÖRDAG 7 SEPTEMBER 2024

kl. 10:00 – 15:00

STALLET

Slottsgatan 130

Mynt, Frimärken, Vykort, Antik

Ca 20 mynthandlare/utställare

ABAXA.se Mynttillbehör

Försäljning – Värdering

Arrangör:

Norrköpings Myntklubb

<http://norrkopingsmyntklubb.se>
info@norrkopingsmyntklubb.se

Svenska Numismatiska Föreningens *Bokbord*

Liksom tidigare år kommer SNF att vara representerade
med bord på **Frimynt**.

Vi har med oss ett urval av böcker till försäljning.

Nu kan du förboka böcker från vår Bokbutik!

Av utrymmesskäl har vi inte med oss alla titlar och populära
böcker riskerar ta slut i Helsingborg. Genom att förbeställa
böcker kan du vara säker på att vi har med oss de böcker du
söker. Du slipper också höga portokostnader som tillkommer
om vi ska posta böckerna!

Skicka din beställning till ingemar@numismatik.se
senast söndag den 7 april. Betalning gör du vid vårt bord
på **FriMynt** när du får böckerna i din hand.

PS. Saknar du medaljen från vårt 150-årsjubileum i din samling
kan du beställa den för leverans på **FriMynt**.

Bronsmedaljen kostar 500 SEK, silvermedaljen 2 000 SEK.

Vi ses i Helsingborg den 13 april!

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500

holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevägen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vuxen 200 SEK/år
Junior 100 SEK/år
Utomlands boende 375 SEK/år

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502

info@numismatik.se

FriMynt 2024

48:E INT. MYNT- & FRIMÄRKSMESSAN

Välkommen!

13 april kl 11.00-17.00

TEKNIKHALLEN / OLYMPIA
FILBORNAVÄGEN 9, HELSINGBORG, SVERIGE

www.frimynt.se

SSP / H-Expo • Drottninggatan 184, 254 33 Helsingborg • Tel +46 (0)705-29 25 60

Skarabé
Mynt & Guld AB
köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och MEDALJER
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 - 135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10 - 18

MYNTMÄSSA

Sävsjö Myntklubb hälsar dig
välkommen till

Kulturhuset Sävsjö

Lördag 29 juni 2024

Klockan 11.00-16.00

Ett flertal etablerade utställare
Försäljning av mynt och tillbehör
Servering
Entré 40 kronor

Kontakt: Christer Pettersson
Mobil: 070 433 82 09
E-post: christer.petterssonsavsjo@telia.com

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 21 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmuntra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemmarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour@telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Linnégatan 52
413 08 Göteborg
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070 – 6101073

MYNTHANDEL SB NUMISMATICS

S. Bilis, Östermalmstorg
Box 5143
102 43 Stockholm
info@mynthandel.com
www.mynthandel.com

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STENENG AB

Peter Sten
Industrigatan 6
335 73 Hillerstorp
petersten@icloud.com
Tel. 070 – 5222036

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Stockholm lördag 11 maj 2024

Bättre mynt och hela samlingar mottages fortlöpande.

Objekt (inkl. köparprovision) som såldes på vår myntauktion 9 mars:

2 daler SM 1711
Garpenberg
92 000:-

1 riksdaler 1821
27 200:-

2 öre 1853, provmynt
9 700:-

50 öre 1881
23 600:-

5 öre 1927
23 600:-

Kina
10 cash ND (1853-54)
363 000:-

Kina
10 cash ND (1879-80)
375 000:-

Vi har kunder över hela världen och därmed mycket goda möjligheter att sälja just dina objekt. Bättre mynt och hela samlingar mottages löpande, så att just dina objekt kan marknadsföras mer. Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion! Välkommen in med dina objekt!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INLÄMNING PÅGÅR

Just nu arbetar vi för fullt med auktionskatalogen till höstens kvalitetsauktion. Vi söker hela samlingar, men även enstaka bättre objekt, av svenska, antika och utländska mynt samt sedlar, medaljer och ordnar.

Vårt samarbete med Europas största numismatiska auktionshus, firma Künker i Osnabrück, gör att inte minst antika och utländska mynt nu lämpar sig ännu bättre att sälja genom oss.

Några exempel på mynt sålda på vår senaste kvalitetsauktion.

Till de klubbade priserna kommer vår branschläga köparprovision om 18,75 %.

Riksdaler 1617.
Såld för 84.000 kr.

16 mark 1607.
Såld för 410.000 kr.

Taler 1632.
Såld för 115.000 kr.

Krellriksdaler 1723.
Såld för 600.000 kr.

Daler 1559.
Såld för 200.000 kr.

Myntauktioner i Sverige AB

Banérsgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda

E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon 08-410 465 65

www.myntauktioner.se